

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Muotoilu / Tekstiili- ja vaate suunnittelu

Kaisa Kiukkonen

PUVUSTUS, MASKEERAUS JA LAVASTUS LYHYTELOKUVAAN

KERROKSIA

Opinnäytetyö 2011

TIIVISTELMÄ

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Muotoilun koulutusohjelma

KIUKKONEN, KAISA	Puvustus, maskeeraus ja lavastus lyhytelokuvaan Kerroksia
Opinnäytetyö	56 sivua + 6 liitesivua
Työn ohjaaja	Ukkola, Sanna
Toimeksiantaja	Sami Liimatainen
Maaliskuu 2011	
Avainsanat	Puvustus, maskeeraus, lavastus

Tässä opinnäytetyössäni käsittelen tekemääni puvustusta, maskeerausta ja lavastusta lyhytelokuvaan Kerroksia. Lyhytelokuva kuvattiin kesällä 2011. Tavoitteenani oli tehdä toimiva puvustus, maskeeraus ja lavastus, joka tukee tarinan henkilöahmoja. Elokuvan tyylilaji liikkuu draaman ja mustan komedian välimaastossa.

Kirjallisessa osuudessa käyn läpi valmistamaani puvustusta, lavastusta ja maskeerausta. Pohdin työssäni minulle asetettuja haasteita ja kuinka päädyin käyttämiini ratkaisuihin. Puvustuksesta ja maskeerauksesta minulla oli aiempaa kokemusta työharjoitteluistani, mutta lavastus tuli mukaan uutena osa-alueena. Tiukka aikataulu ja minimaalinen budjetti asettivat omat haasteensa. Elokuvan kuvaustapa oli poikkeuksellinen, sillä sitä ei leikattu lainkaan, mikä oli haasteellista varsinkin maskeerauksessa.

ABSTRACT

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

University of Applied Sciences

Culture and Arts

KIUKKONEN, KAISA

Costume design, makeup and scenography for the short movie "Kerroksia"

Bachelor's Thesis

56 pages + 6 pages of appendices

Supervisor

Ukkola, Sanna

Commissioned by

Sami Liimatainen

March 2011

Keywords

Costume design, makeup, set design

For her Bachelor's Thesis, the author acted as costume designer, makeup artist and scenographer for the short film "Kerroksia" in the summer of 2011. The goal was to create a working wardrobe, makeup and set design that would support the actors' characters.

The main problem was to manage the challenges of working as a costume designer, scenographer and makeup artist. The author had experience of working with costume design and makeup, but scenography was a new area.

Additional challenges were set by schedule and budget issues.

The film's cinematography was different in that no editing was done. Rehearsals for the film were carried out as if it were a theatre production.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	7
2 TYÖN LÄHTÖKOHDAT JA TAVOITTEET	7
2.1 TUTKIMUSMENETELMÄT JA METODIT	8
2.1.2 Tutkivan taiteilijan käsite ja kahden maailman malli	9
2.1.3 Hiljainen tieto	10
3 TUTKIMUSKYSYMYS	11
3.1 Teoreettinen viitekehys	12
3.2 Käsitekartta	12
4 YHTEISTYÖKUMPPANI	15
5 PUVUSTUS	13
5.1 Käsikirjoituksen luku ja sen pohjalta ideointi	14
5.2 Harjoitusten seuraaminen	15
5.3 Materiaalien hankinta	15
5.4 Roolitus	16
6 MASKEERAUS/MEIKKAUS	25
6.1 Meikkien teko	25
6.2 Arpien teko	29
7 LAVASTUS	30
7.1 Lyhytelokuvan kuvauspaikan lavastus	31

7.2 Tarpeiston piilomerkitys	39
7.3 Taideteokset osana lavastusta	39
7.3.1 Liisa kierrätysmaassa	40
7.3.2 Oh well...	46
7.3.3 Clark Kentit	50
8 ONGELMAT JA HAASTEET	51
9 PÄÄTELMÄT	52
LÄHTEET	54
KUVALUETTELO	55
LIITELUETTELO	
LIITTEET	
Liite 1. Lyhytelokuvan käsikirjoitus	
Liite 2. Ohjaajalta saatu muistilista	

KÄSITELUETTELO

Casting eli roolihenkilöiden etsintä. (Juntunen 1997,197)

Crew (camera crew) eli elokuvatuotannossa kuvausryhmään kuuluvat tavallisesti ohjaaja, tuotantopäällikkö, kuvauspäällikkö,(elo)kuvaaja, kameramies, valomiehet, äänittäjä, ääniassistentti, lavastaja, lavastemiehet, järjestäjä, tarpeistonhoitaja, maskeeraaja ja kuvaussihteeri. (Juntunen 1997, 58)

Genre eli lajityyppi käsite etsii erilaisille elokuville yhteisiä piirteitä, joita ovat juoni, hahmot, lavasteet, elokuvalliset ilmaisukeinot ja niin edelleen. (Juntunen 1997,59)

Kuvauskulma (angle of wiew) on kameran objektiivin määrittelemä kulma, joka rajaa näkyvästä kohteesta tietyn kokoisen pinta-alan. Kuvauskulmiin vaikuttavia asioita ovat kameran ja kohteen etäisyys ja objektiivin polttoväli. Kuvauskulma on eri asia, kuin kuvakulma. (Juntunen 1997, 58)

Lavastus, skenografia (scenography) on erityisesti teatterille ja elokuvalle ominainen taiteellis-käytännöllinen toiminta, jonka tarkoituksena on rakentaa esityksen miljöö tarkoitustaan vastaavaksi. Lavastuksessa on usein kysymys ympäristön ja esiintyjien vaatetuksen kokonaisuudesta. (Juntunen 1997, 60)

Script supervisor eli kuvaussihteeri (Juntunen 1997, 212)

Sekatekniikka -nimitystä käytetään yleisesti sellaisen taideteosten yhteydessä, joihin on yhdistetty erilaisia maalaus- ja piirrustustekniikoita. Se on kokeileva työskentelymenetelmä, joka sallii perinteisten ja arvaamattomien tekniikoiden yhdistelyn. Niinpä se on mahdollistanut piirustus- ja maalaustekniikoiden ulottamisen valokuvauksen, painotöiden, kollaasien ja kohokuvioiden alueille. Erilaisten tekniikoiden yhdistelystä on tullut nykytaiteen pysyvä piirre, ja nykyään näkee harvoin ryhmänäyttelyä, jossa sekatekniikkaa ei olisi käytetty jossain muodossa. (Wright 1996, 6.)

Surrealismi nimityksellä tarkoitetaan unenomaista, irrationaalista, maagis-mystistä sommitelmaa silloin, kun sitä käytetään kuvataiteiden, elokuvan, teatterin tai kirjallisuuden yhteydessä. (Eskola et al. 1990, 697)

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni sai alkunsa, kun viestinnänalan opiskelija Sami Liimatainen pyysi minua puvustamaan hänen sekä hänen luokkatoverinsa lyhytelokuvan, jonka he tekivät seminaarityönään. Työtehtäväni laajenivat pian puvustuksesta myös näyttelijöiden maskeeraukseen sekä elokuvan lavastukseen.

Tavoitteenani oli tehdä toimiva puvustus, maskeeraus sekä lavastus, jotka tukevat tarinan roolihahmoja. Aikataulu ja budjetti asettivat omat haasteensa; kuinka saada näin monta osa-aluetta valmiiksi hyvin lyhyessä ajassa ja minimaalisella budjetilla.

Opinnäytetyössäni tutkin elokuvaan tekemääni puvustusta, maskeerausta, lavastusta ja sitä, kuinka pystyisin vastaamaan ohjaajan ja muun työryhmän asettamiin tarpeisiin. Tutkimuskysymykseni kuuluukin: Kuinka pystyn vastaamaan minulle asetettuihin haasteisiin puvustajana, maskeerajana ja lavastajana?

Työskentelyäni helpotti aiempi kokemukseni teatteri- sekä tv-puvustuksesta. Olen ollut aiemmin työharjoittelussa muun muassa MTV3-kanavan Putous-sketsisarjassa, Kouvolan Teatterilla sekä Mikä?teatterilla, jonne tein puvustuksen Kuningatar K-näytelmään. Olen tutustunut siellä valtaosaan tässä elokuvassa työskentelevistä henkilöistä. Olen siis päässyt seuraamaan läheltä, kuinka tehdään teatteria, sekä tv-sarjaa. Aiempaa kokemusta minulla oli puvustuksesta ja maskeerauksesta, mutta ei lavastuksesta.

Lyhytelokuvan teko poikkesi normaalista elokuvanteosta siten, että sitä ei leikattu lainkaan, vaan näyttelijöiden kanssa harjoiteltiin samalla tavalla kuin teatteriesityksiä varten. Elokuva kuvattiin Kouvossa sijaitsevassa autiossa kerrostalossa 20.–21.8.2011. Harjoitukset sekä rekvisiitan hankkiminen tapahtuivat muutaman edellisen viikon aikana.

2 TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT JA TAVOITTEET

Tapasin osan työryhmästä tehdessäni Design Management -projektina puvustuksen Mikä?teatterille näytelmään Kuningatar K, jonka kautta minulta kysyttiin, olisinko kiinnostunut tekemään puvustuksen myös kyseiseen lyhytelokuvaan.

Elokuva sekä sen tekotapa vaikutti mielenkiintoiselta, joten otin työn vastaan. Sain suhteellisen vapaat kädet toteuttaa ideoitani vaatetuksen ja meikin osalta, vaikka ohjaajalla oli melko tarkat mielikuvat, minkälaista tyyliä ja värimaailmaa hän elokuvaan haluaa. Elokuvan genre leijuu jossain draaman ja mustan komedian välimaastossa.

Toinen elokuvan kuvauspaikoista oli talon takapiha, jossa kaksi vanhempaa naista päivittelevät maailman menoa. Talon toisessa kerroksessa asuu laitapuolenkulkija, jolle sattuu ja tapahtuu asioita. Nämä kaksi tarinaa yhdistyvät toisiinsa elokuvassa.

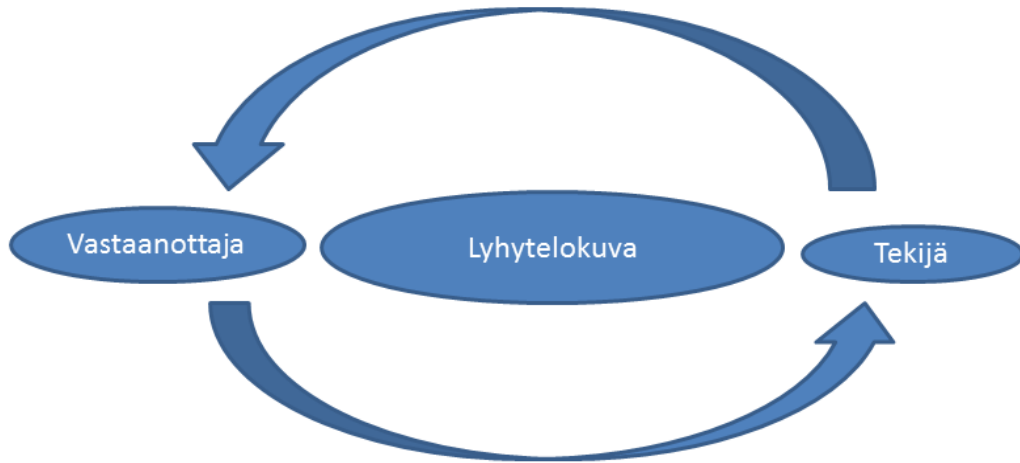
Kamerankäytön kuvauskulmatkin olivat näin maallikolle outoja. Kamerat kuljivat köysirataa pitkin kolmannelta kerroksesta toiseen kerrokseen, sieltä pihalle ja milloin taas takaisin ylös. Näin pystyttiin mahdollistamaan elokuvan leikkaamattomuus.

2.1 TUTKIMUSMENETELMÄT JA METODIT

Tutkimusmenetelmäni on luova, kokeellinen ja produktiivinen prosessi. Käytän analysoinnin välineenä tutkivan taiteilijan käsitettä, kahden maailman mallia sekä hiljaista tietoa. Näihin menetelmiin olen tutustunut Pirkko Anttilan, Hannele Koivusen sekä Tarja Kupiaisen teoksissa. Olen kuvannut prosessiani valokuvien avulla.

Routila on esittänyt esteettisen prosessin kokonaistapahtumana, jossa on kolme vuorovaikutuselementtiä: tekijä, teos sekä vastaanottaja. Siinä teos on jotakin, jonka tekijä ”antaa” ja vastaanottaja ”saa” ja teoksen kenttä sijoittuu niiden välille. (Anttila 2005, 102.)

Kuva1. Routilan esteettisen prosessin kokonaistapahtuman vuorovaikutus kaavio.

Tekijänä tässä tapauksessa olen minä sekä muu työryhmä. Teos on lyhytelokuva ja saajana elokuvan katsoja sekä minä ja työryhmä.

2.1.2 Tutkivan taiteilijan käsite ja kahden maailman malli

Taiteellinen työ ei ole tieteen tekemistä, mutta laajentamalla taiteellista työskentelyäni taiteelliseksi tutkimukseksi, voin työskentelyprosessini näkyväksi tekemisellä tuoda esille taitoon sisältyvän tietämisen, oivaltamisen ja uuden oppimisen. Taiteellisen työskentelyn luonteen takia taiteellisen tutkimuksen lopputulokset eivät perustu aina mitattaviin tosiasioihin tai loogisiin päätelmiin. (Anttila 2005, 220.)

Koska työhöni kuului monta toisistaan poikkeavaa osa-aluetta kerron perusteellisemmin niistä ja niiden tekotavoista omissa kappaleissaan.

Toinen tutkivan taiteilijan käsitteen merkitys on se, että taiteilija itse on tutkijana ikäänkuin kahdessa maailmassa rinnakkain. Hän elää vuoroin omassa luovassa prosessissaan, katsoen tuotoksiaan vuoroin omin (minä), vuoroin ulkopuolisin silmin (ohjaaja, katsoja). Tutkimus liikkuu näiden kahden maailman välillä reflektioiden kumpaakin. Taiteilija ja tutkija ovat sama henkilö. Teokseni ovat esitettävissä olevia, sekä fyysisesti että psyykkisesti. Työn jälki sekä sen tulos ei ole nähtävissä pelkästään ulkoisesti, vaan sen voi havaita myös tekijä itse, joka kokee työn kuluessa jonkin vaiheen olevan oikean tuntuinen, kun se saa jonkin esitettävissä olevan muodon.

(Anttila 2005, 96–97) Tämä malli tuntui parhaalta oman työni kuvaamiseen, sillä tiedän itse työskennellessäni ja tutkiessani töitäni, milloin ne ovat valmiita.

Esimerkiksi saatan maalata läpi yön inspiraation vallassa ja tehdä mielestäni ”mestariteosta”. Seuraavana päivänä herätessäni saatan tarkastella työtä, enkä pidä siitä laisinkaan ja teen kaiken uusiksi. Olen huomannut ajattelevani asioista eri tavoin yöllä kuin päivällä. Öiset inspiraation tuotokset tuntuvat olevan luovempia ja henkilökohtaisempia, kun taas päivällä vallitsee enemmän järkiperäinen ajatusmaailma. Olen valokuvannut teosten syntyprosessia, jonka avulla lukijan on helpompi päästä sisäistämään tekstiä ja ymmärtämään töiden eri vaiheita.

2.1.3 Hiljainen tieto

Pirkko Anttilan tutkivan toiminnan kirjassa kerrotaan Michael Polanyin todenneen, että tiedämme enemmän kuin osaamme kertoa. Hänen mukaansa numeroin ilmaistu tieto edustaa vain jäävuoren huippua kaikesta hallussamme olevasta tiedon suuresta määrästä, sillä tietoa on vaikea määrittää matemaattisella tai muulla loogisella kielellä. Taitava ammattilainen ei ajattele osaamistaan sinänsä, vaan sen sijaan hän ajattelee, miten sitä voidaan käyttää jonkin tavoitteen saavuttamiseksi. Taitoa ei helposti hankita kirjoista lukemalla, mutta sen voi oppia toisen henkilön taitavaa suoritusta seuraten. Muotoilijan ja taiteilijan työssä saman asian voisi ilmaista vaikkapa seuraavasti: Osataan valmistaa mainio tuote, mutta ei pystytä määrittelemään kaikkia onnistumiseen vaikuttaneita tekijöitä. (Anttila 2005, 73–74.)

Olemme tietoisia vain yhdestä miljoonasosasta siitä informaatiosta, jota meidän aivomme prosessoivat. Hiljainen tieto on ihmisessä läsnä kokonaisvaltaisesti: se on käsien taitoa, ihon tietoa ja aivojen syvien kerrosten tietoa. Hiljainen tieto ohjaa hoitamaan itkevää vauvaa. Hiljainen tieto kertoo milloin taikina on juuri sopivaksi vaivattu. Hiljaisen tiedon kautta osaamme kohdata surevan ihmisen. Hiljainen tieto ohjaa ihmisen valintoja tietovirrassa. Sen pohjalta ihminen pystyy ohittamaan valtavan määrän turhaa tietoa reagoimatta siihen lainkaan. (Koivunen 1997, 79.)

Olen aiemmin ollut mukana teatteri- ja tv-produktioissa, joiden ohjaajilta ja puvustajilta olen luultavasti omaksunut joitain työskentelytapoja, niitä sen enempää miettimättä. Maalaamiseen ja taiteen tekoon pätee sama hiljaisen tiedon määre, esimerkiksi miksi

olen omaksunut tietyt tekotavat: aiemmissa töissäni olen kokeilujen kautta löytänyt hyviä tekotapoja, jättämällä mahdollisesti alitajuntaisesti huonoksi todetut tekotavat ja materiaalit käyttämättä.

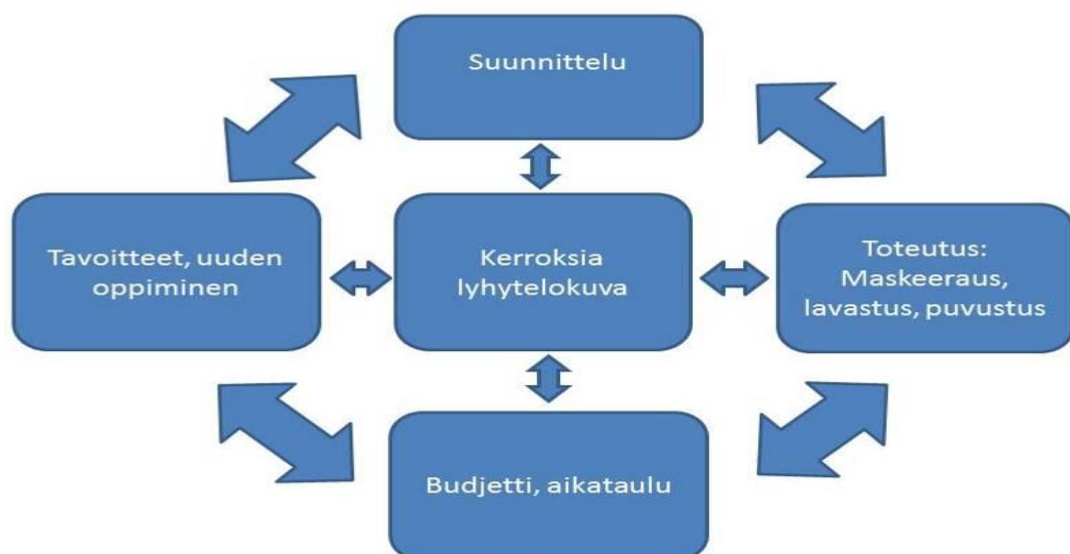
Eräs tuttavani kysyi, miten aloitin puvustuksen suunnittelun edelliseen projektiini. En osannut vastata mitään, koska en löytänyt sanoja kuvailemaan sitä vaihetta; visio siitä oli vain päässäni. Ohjaaja ja muut työryhmäläiset käyttävät varmasti myös hiljaista tietoa työskennellessään ja antaessaan minulle esimerkiksi vaatteiden värimaailman, sillä he tietävät, mikä toimii ja mikä ei toimi valkokankaalla.

3 TUTKIMUSKYSYMYKSIÄ

Kuinka pystyn vastaamaan minulle asetettuihin haasteisiin puvustajana, lavavastajana ja maskeeraajana? Haasteena on esimerkiksi se, olemmeko ohjaajan kanssa samalla aaltopituudella puvustuksesta, lavastuksesta ja maskeerauksesta. Riittävätkö taitoni kaikkien näiden asioiden toteuttamiseen? Saanko tehtyä työt määräaikaan mennessä?

3.1 Teoreettinen viitekehys

Viitekehyksessäni on pääpiirteittäin tärkeimmät asiat, joita minun on huomioitava työssäni, samoin kuin se miten nämä asiat vaikuttavat toisiinsa.

Kuva 2. Teoreettinen viitekehys

Elokuva on sijoitettu keskelle. Ylhäällä olen minä suunnittelijana. Seuraavaksi tulee toteutus puvustuksesta, lavastuksesta ja maskeerauksesta. Alhaalla on budjetti ja aikataulu, jotka antavat omat haasteensa minimaalisuuksillaan. Vasemmalla on tavoitteet ja sen myötä uuden oppiminen.

3.2 Käsitekartta

Tässä käsitekartassa on mainittu asioita, joita minun on otettava huomioon opinnäytetyötä tehdessäni ja pystyäkseeni havainnollistamaan tekstiäni.

Kuva 3. Käsitekartta

Tähän kuvaan olen sijoittanut keskelle elokuvan, josta lähtee kuusi tärkeintä ryhmää, joita minun tulee huomioida opinnäytetyössäni.

4 YHTEISTYÖKUMPPANI

Yhteistyökumppaneina toimivat viestinnänalan opiskelijat Sami Liimatainen sekä Joni Haverinen, jotka olivat lyhytelokuvan käsikirjoittajat. Alla on luettelo muista työryhmäläisistä.

Crew:

Käsikirjoittajat = Sami Liimatainen, Joni Haverinen

Ohjaaja = Sami Liimatainen

Apulaisohjaaja = Teppo Pölönen

Apulaisohjaaja = Tommi Stenberg

Kuvaaja = Joni Haverinen

Casting = Pirkko Viren

Äänittäjä = Eetu Pylkkö

Valaisija = Teppo Pölönen, Sami Liimatainen

Kameramies 1 = Joni Haverinen

Kameramies 2 = Heikki Simppula

Kuvausassistentti = Jarkko Piippo

Kuvausassistentti = Heidi Hoikkala

Tehostevastaava = Teppo Pölönen, Joni Haverinen

Maskeeraaja = Kaisa Kiukkonen

Lavastus / puvustus = Kaisa Kiukkonen

Script Supervisor = Tommi Stenberg

Making of -kamera = Maarit Oksanen

Työryhmäläiset ovat suurimmaksi osaksi viestinnän koulutusohjelman opiskelijoita.

5 PUVUSTUS

Puvustuksen suunnittelu alkoi tutustuttuani käsikirjoitukseen sekä tavattuani näyttelijät. Seurasin näyttelijöiden harjoituksia, minkä avulla pääsin helpommin

tutustumaan elokuvan henkilöihin; siten osasin hahmottaa ja ideoida puovustusta paremmin. Ohjaajalla oli mielessä tiettyjä värimaailmoja, joita hän halusi käytettävän asuissa. Mitään asuja ei ole valmistettu itse alusta loppuun, koska aikataulu oli tiukka, eikä budjettikaan olisi riittänyt.

Minulla oli paljon erilaisia vaatteita aluksi harjoituksissa, joista erilaisia asukokonaisuuksia tehdessämme ohjaajan oli helpompi hahmottaa ja kertoa minulle, minkälaista tyyliä hän elokuvaan hakee. Hän sanoi haluavansa hatuksi/ hiuksiksi esimerkiksi: ”jonkun mustan pöheikön mistä sojottaa kaikenlaista”. Tämän tyyllisissä asian ilmaisuissa jouduin pyytämään pientä tarkennusta.

Puvustajana tehtäviini kuului pitää huolta vaatteista, että ne ovat aina valmiina kuvauspaikalla niiden oikeilla paikoilla. Välillä kesken kuvausten jouduin tekemään pientä korjausompelua, minkä takia kannoin mukani aina ompelutarvikkeita, kuten neuloja, hakaneuloja, lankaa ja saksia. Kuvaus- ja harjoitustilanteissa yritin olla mahdollisimman huomaamaton ja hiljainen, jotta jokainen saa työrauhan.

5.1 Käsikirjoituksen luku ja sen pohjalta ideointi

Käsikirjoituksen pohjalta suunnittelutyötä oli hankala aloittaa, koska se oli mielestäni hieman sekava ja puutteellinen. Ohjaaja kertoi minulle, mistä elokuva kertoo ja minkälaisista henkilöistä on kyse, mikä helpotti työni alkuun saamista.

David Manetin kirjassa elokuvan ohjaamisesta sanotaankin, että suurin osa elokuvakäsikirjoituksista on tehty studioiden pomoille. Studioiden pomot eivät tiedä kuinka niitä tulisi lukea. Elokuvakäsikirjoituksen tulee olla rinnakkain asetettuja konstailemattomia kuvia, jotka kertovat juonen. (Mamet. 2001, 17–18.) Minulla ei ollut aiempaa kokemusta käsikirjoitusten lukemisesta, mutta nyt pystyn jo hieman paremmin ymmärtämään niitä tämän ja edellisten tv- ja teatterikokemusteni perusteella.

Elokuvadramaturgian salaisuudet kirjassa kerrotaan elokuvakäsikirjoitusten olevan elokuvan tekemistä, kuten ohjaaminen, kuvaaminen, äänittäminen, näyttelijän työ ja niin edelleen; joissain vaiheissa kamera käy ja joissain ei. Elokuvan tekeminen alkaa käsikirjoituksesta ja päättyy miksaukseen. Lopputulos on elokuva ja kaikki muu on

välivaiheita. Käsikirjoituksessa yritetään esittää mahdollisimman selkeästi se mitä valkokankaalla tullaan näkemään. (Rosma et al. 1984, 10–11.) Lyhytelokuvan käsikirjoitus on mukana liitteenä. (Liite 1.)

5.2 Harjoitusten seuraaminen

Seurasin näytteijöiden harjoituksia mahdollisimman paljon tutustuakseni henkilöhahmoihin. Harjoituksista mielenkiintoisen teki se, että pystyin seuraamaan näyttelijöiden kehitystä. Harjoitusvaiheessa tuli paljon muutoksia käsikirjoitukseen.

Elokuva kuvattiin yhdellä otolla, eikä sitä leikattu ollenkaan. Tästä syystä näyttelijät harjoittelivat roolejaan samaan tapaan, kuin kyseessä olisi teatteriproduktio.

Harjoitukset tapahtuivat pääsääntöisesti iltaisin ja viikonloppuisin.

Elokuvan lukukirjassa on mielenkiintoisesti pohdittu teatterin ja elokuvan eroja. Esimerkiksi pintapuolisesti katsottuna elokuva muistuttaa lähinnä teatteria, mutta elokuva poikkeaa teatterista kuitenkin monessa asiassa. Kuvallisella taiteella on ominainen kyky elävään, tarkkaan ja visuaaliseen hahmotteluun. Lisäksi elokuvalla on paremmat kerronnalliset mahdollisuudet. Teatterin ja elokuvan suurin ero on siinä, että näytelmää katsoessa voimme nähdä, mitä haluamme nähdä, mutta elokuvaa katsoessa näemme sen mitä ohjaaja haluaa meidän näkevän. Teatterinäyttelijä näyttelee omalla äänellään ja elokuvanäyttelijä kasvoillaan. Elokuvanäyttelijän ei tarvitse välttämättä puhua, sillä kohtausta voidaan jälkiäänittää. Näin tehti myös tässä elokuvassa. Näyttelijöiltä vaaditaan ilmeikkäitä kasvoja varsinkin silloin, kun ne suurennetaan lähikuvaan. (Arniala 1981, 83–84.)

5.3 Materiaalien hankinta

Saimme lainata Kouvolan kesäteatterin ja Mikä?teatterin puvustosta vaatteita. Vaatteita hankittiin myös kirpputoreilta, osan toin omista varastoistani. Myös näyttelijät toivat omia vaatteitaan elokuvaan. Puvustus vaihtui moneen kertaan, lähinnä ohjaajan mielipiteiden ja visioiden mukaan. Puvustuksen kasaamisessa ja suunnittelussa tuli ottaa huomioon vaatteiden mukavuus, hyvä liikkuvuus sekä niiden kestävyys. Myös ulkona kuvatuilla näyttelijöillä tuli olla tarpeeksi lämpimät vaatteet, koska sää oli vaihteleva ja kuvauspäivät kestivät noin 12 tuntia.

5.4 Roolitus

Tässä osiossa kuvailen tarkemmin jokaisen roolihahmon vaateista kuvien kera. Kirjoittaessani näyttelijöistä käytän heidän roolinimiään. Ohjaajalla oli visio, että tarinan naisilla olisi vaatteissa pääväreinä keltainen ja violetti. Vaatteiden värimaailma antaa suuren visuaalisen ilmeen elokuvan värimaailmalle ja yleisilmeelle. Ohjaajalla ei ollut tarkempaa ajatusta vaatteiden tyylistä, joten tein ehdotuksia erilaisista asukokonaisuuksista ja asusteista, joista hän sai itse antaa mielipiteensä.

Kuva 4.

Sirkka, näyttelijä Pirkko Viren

Keltaisen kukkamekon etsintä vei varmasti eniten aikaa. Tutkimme teatterien varastot sekä kirpputorit kunnes löysimme tämän kuvan mekon, joka oli ainoa sopiva ja jonka ohjaaja hyväksyi. Villatakin väri muuttui useaan kertaan, mutta päätimme käyttää tätä kuvassa esiintyvää, koska se sopi parhaiten näyttelijän hiusten värin kanssa. Kengiksi oli muutamat eri vaihtoehdot, mutta päädyimme kuvassa oleviin kenkiin sen takia, että ne olivat tarpeeksi mauttomat.

Kuva 5. Leena, näyttelijä Ulla Tiainen

Leenalle (näyttelijä Ulla Tiainen) ohjaaja halusi violetin sävyiset vaatteet. Leena ja Pirkko istuvat elokuvassa kahvipöydässä vierekkäin, joten keltaisessa ja violetissa on hyvät vastavärikontrastit. Leenan tyyli elokuvassa on taiteellinen ja boheemi. Mekko löytyi kirpputorilta, villatakki omasta vaatekaapistani. Villatakki kiristi hieman hihoista, mutta ohjaaja halusi siitä huolimatta käyttää tätä takkia näyttelijän asussa. Kengät ovat näyttelijän omat. Aluksi tarkoituksena oli käyttää oranssinkeltaisia, kukkakuvioisia huopakenkiä, mutta ohjaaja hylkäsi idean, koska Sirkalla on keltaista vaateetusta. Erilaisia päähineitä lainasimme muun muassa Kouvolan Kesäteatterin puvustamosta. Päätimme käyttää valkoista hattua, josta purin sifonkikangasta pois. Hattukoristeena on kukkakimpusta otettu organsa-rusetti, joka on kiinnitetty rautalangalla hattuun.

Kuva 6. Jarttu, näyttelijä Janne Palin

Jartusta (näyttelijä Janne Palin) tehtiin moottoripyöräkerhon jäsenen näköinen. Sain lainaksi kaksi erilaista nahkaliiviä, joista päädyimme tähän, koska toisessa liivissä oli liikaa metallisia yksityiskohtia, jotka viestivät vääränlaista kuvaa roolihahmosta. Siinä oli myös liikaa kangasmerkkejä. Kengät sekä muu vaatetus on näyttelijän omia. Tarkoituksena oli laittaa vielä hänen päähänsä huivi, mutta se ei näyttänytkaan uskottavalta, joten ajatuksesta luovuttiin.

Kuva 7.

Tupe, näyttelijä Kimmo Puhakka

Tupe (näyttelijä Kimmo Puhakka) puvustettiin näyttämään rikollisjengiläiseltä. Hänet oli alunperin tarkoituksena myös pukea moottoripyöräkerholaistyyliin, mutta ohjaaja tahtoi hänelle kuitenkin enemmän gangsteri-tyylisen vaatetuksen. Kaikki vaatteet ovat näyttelijän omia. Ohjaaja halusi hänelle vaaleanpunaisen tai violetin kauluspaidan, päädyimme lopulta violettiin.

Kuva 8. Poliisi, näyttelijä Simo-Pekka Patrikainen

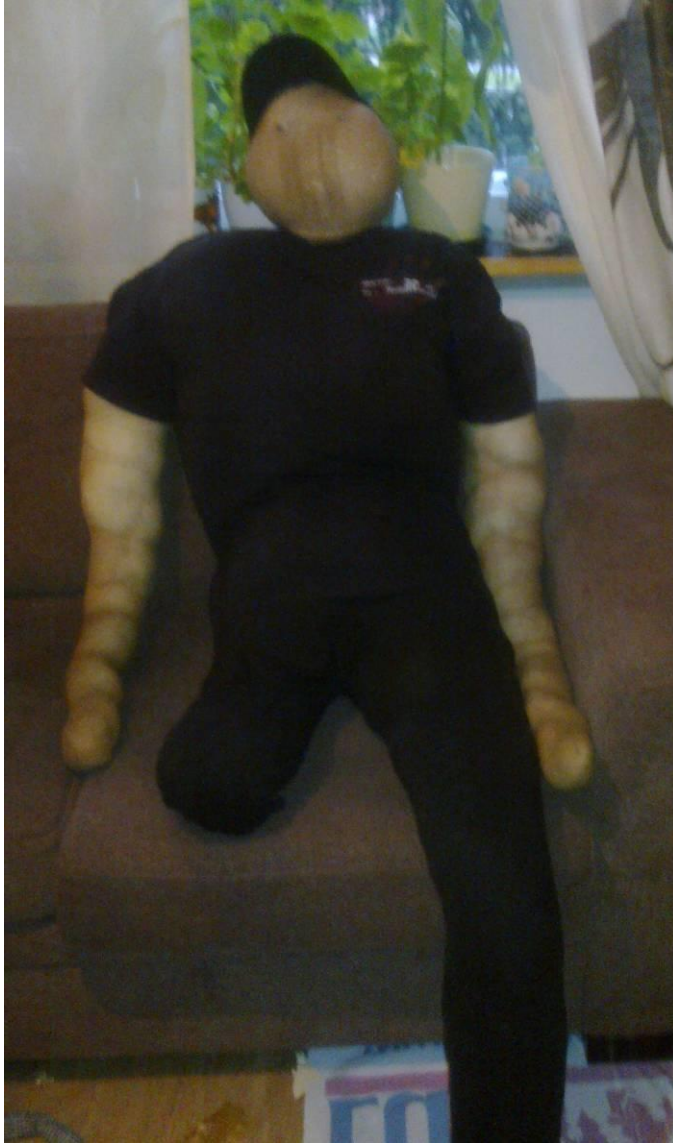
Poliisin puku lainattiin Mikä?teatterilta, hattu ja housut konduktööritutulta. Hattuun kiinnitettiin vain poliisin merkki. Pamppu on lainattu tuttavalta.

KUVA 9. Pete, näyttelijä Teijo Eilola

Petestä (näyttelijä Teijo Eilola) piti tehdä huumeidenkäyttäjän näköinen. Yritin etsiä nappiveritytelyhousuja joka paikasta, mutta huonoin tuloksin. Päädyimme kuitenkin pitkiin alushousuihin ja mustaan huppariin, koska Peten käyttämää vaatekappaletta piti olla kahdet samanlaiset kappaleet. Toiset vaatteet tulivat seuraavaksi esitettävälle Peten ruumisnukelle.

Kuva 10. Ruumisnukke

Ojaaja kertoi minulle vasta viime hetkillä, että minun olisi valmistettava jonkinlainen Peteltä näyttävä nukke, koska elokuvassa Pete pahoinpidellään. Hänen jalkansa katkaistaan kirveellä, jonka jälkeen hänet heitetään ikkunasta alas. Sillä ei ollut niinkään väliä, kuinka yksityiskohtaisesti nukke näyttää Peteltä, koska tätä ei tarvinnut videoida kovin tarkannäköisesti. Nuken tuli kestää harjoituksissa heittelyä ja olla tarpeeksi painava, että se putoaa mahdollisimman luonnollisen näköisesti. Nuken kädet ja jalat on tehty päällekkäin olevista sukkahousuista, jotka on täytetty vanulla. Pään tein sukkahousujen haaraosista, jonka myös täytin vanulla. T-paidan täytin tyynyillä, jonka jälkeen yhdistin kädet ja paidan toisiinsa harsimalla ne yhteen. Nukelle puin samanlaiset mustat alushousut, jollaiset Petelläkin on jalassa. T-paidan päälle puettiin vielä huppari, jotta makkarakädet eivät näkyisi kuten kuvassa.

Kuva 11.

Nainen, näyttelijä Maarit Oksanen

Elokuvan nainen (näyttelijä Maarit Oksanen) on Tupen tyttöystävä, joka yllätetään Peten kanssa lemmiskelemästä. Tässä kohtaa tarinan juonessa nainen juoksee pakoon asunnosta. Lemmiskelykohtausta ei näytetä elokuvassa vaan asiat on kuvattu niin, että katsoja ymmärtäisi näin tapahtuneen. Tästä lisää luvussa Asioiden piilomerkitys. Vaatetuksen tuli näyttää siltä, että nainen olisi muuten alasti, päällensä pelkästään takki. Alusvaatteet hän sai pitää, koska niitä ei takin alta näy. Kenkiä hänellä ei ole kohtauksessa.

6 MASKEERAUS JA MEIKKAUS

Olen kerran aiemmin maskeerannut ja meikannut näyttelijöitä erästä teatteriesitystä varten. Kävin myös koulussa yhden vapaavalintaisen maskeerauskurssin. Meikit ja maskit on tehty spontaanisti kokeilemalla. Olen siksi rajannut nämä käsitteet, sillä meikkauksella tarkoitan lähinnä perusmeikkiä, ja maskerauksella sitä, miten luodaan näyttelijästä henkilöhahmon näköinen.

6.1 Meikkien teko

Maskeerausta kokeiltiin näyttelijöille vasta juuri ennen kuvauspäivää, jotta saatiin säästettyä aikaa ja jotta kaikki olisi mahdollisimman valmiiksi suunniteltu kuvauspäivänä. Kuvassa 9. on Sirkkan meikki, josta piti tulla ”yliampuva ja suttuinen”, mikä onnistuikin oikein hyvin. Ohjaajalla oli toiveena, että Sirkalla on värikkäät silmäluomet sekä ”ylimenevät” huulipunat.

Kuva 12. Sirkan, näyttelijä Pirkko Virenin meikki

Kuvan 12 meikki kesti hyvin 12-tuntiset kuvauspäivät, eikä sitä juurikaan tarvinnut korjailta.

Kuva 13. Nainen, näyttelijä Maarit Oksasen itkettäminen

Kuvan naisen meikin tuli olla halvan ja itkeneen näköinen. Luomivärin piti olla kirkkaan värinen. Tämän jälkeen itketimme näyttelijän silmät sipulin avulla. Helpompiakin keinoja olisi varmasti ollut, mutta näyttelijä halusi kokeilla sipuleita, mikä toimi hyvin kivusta huolimatta. Alaluomelle laitettiin punaista väriä korostamaan itkeneisyyttä.

Kuva 14. Peten, näyttelijä Teijo Eilolan maski

Petelle laitettiin valkoinen meikkipohja, koska hänen tuli näyttää kalpealta. Silmänalusia ja -uurteita meikattiin tummemmaksi harmaansävyisillä luomiväreillä sekä aurinkopuuterilla.

Elokuvassa Pete pahoinpideltiin ja häntä lyötiin pesäpallomailalla päähän. Elokuva kuvattiin yhdellä otolla, joten arpien ja tekoveren lisäykseen oli aikaa käytettävissä alle minuutti. Tämä aiheutti hieman ongelmia, sillä joskus arpi saattoi jäädä hieman repsottamaan tai kiinni mattoon. Minulla oli meikinpuhdistusliinoja, joista käytin aina kerralla yhden kappaleen tekoveren poistamiseen. Liinoja kului viitisenkymmentä

kappaletta, eli suunnilleen saman verran kuin harjotellessamme näytelmää maskeerauksen kanssa. Käyttämäni tekoveri oli valmistavaraa, mutta sitä voidaan valmistaa esimerkiksi sekoittamalla karkkiväriä siirappiin. Tekoveri sotki helposti myös vaatteita. Tekoveren puhdistamiseen olisi saanut olla paremmat puhdistusvälineet, koska se oli sotkuista, eikä lähtenyt käsistäkään moneen päivään. Kuvauspaikalla ei myöskään ollut juoksevaa vettä.

6.2 Arpien teko

Olin ainoastaan kerran aiemmin kokeillut tekoarven tekoa, joka silloin ei onnistunut kovin hyvin. Sain kuitenkin maskeerauskurssin opettajalta jälkikäteen vinkkejä arpien tekemiseen, mistä oli tässä suuri apu.

Kuva 15. Tekoarvet

Kuvassa 13 on erilaisia tekoarpikokeilujani. Yksi näyttelijöistä oli ollut statistina kauhuelokuvassa ja kertoi, että siinä arvet oli tehty laastareiden päälle. Päätin kokeilla samaa tapaa, sillä muuten aikaa arpien tekoon ja kiinnilaittamiseen ei olisi juuri jäänyt. Aluksi leikkelin laastareista erikokoisia ja -mallisia paloja, joiden päälle rakentaisin arvet. Arpivaha on kovaa vahaa jota lämmitetään sormien välissä, jolloin sen koostumus notkistuu ja vahasta voi muotoilla haluamansa mallisen arven. Ensi töikseni lämmitin arpivahaa sormieni välissä, jonka jälkeen asettelin vahan haluamaani muotoon laastarin päälle käyttäen apunani arpivahalastaa. Vahan päälle laitetaan perusvoidetta, jotta arven pinta saadaan sileäksi. Tämän jälkeen laitoin

hieman meikkivoidetta arprien päälle, jotta väri olisi mahdollisimman luonnollinen. Sitten tein pienen viillon keskelle arpea, jotta se näyttää luonnolliselta. Tähän viiltokohtaan laitoin mustaa väriä, jotta haava näyttäisi syvemmältä. Sen jälkeen laitoin haavakohtaan tekoverta, jota lopuksi levittelin verta myös haavan ympärille. Yksi arpi kesti noin viisi käyttökertaa.

Arvet valmistin huolella jo noin viikkoa ennen kuvauspäivää, ne säilyivätkin moitteettomina tuon ajan. Pyöreäkulmaiset arvet näyttivät mielestäni aidoimmilta, sillä niissä terävät kulmat eivät jääneet näkymään iholle.

Kuvausten aikana istuin hiljaa keittiössä ja odotin viimeistä repliikkiä, jota ennen kamera kääntyy. Tämän jälkeen juoksin nopeasti lisäämään näyttelijälle arpilaastarin kasvoihin. Sen jälkeen lisäsin tekoverta arven ympärille, etteivät laastarin reunat erottuisi. Tekoverta laitettiin vuotamaan myös nenästä ja suusta.

7 LAVASTUS

Lavastuksesta minulla ei ollut aiempaa kokemusta. Haaste vaikutti kuitenkin mielenkiintoiselta, joten tartuin tilaisuuteen. Tiesin kuitenkin, mitä tyyliä haettiin ja ohjaajalla oli aika selvät mielikuvat, joten minun tehtävänäni oli lähinnä etsiä lavastukseen käytettäviä tavaroita, sekä myös esittää omia mielipiteitani lavastuksen suhteen.

Suomalaisen skenografian kirjassa on monia esimerkkejä ohjaajan ja lavastajan yhteistyöstä. Yksi esimerkki on, että kumpikin tekee työtänsä täysin erillään. Toinen esimerkki on, että lavastajan ja ohjaajan yhteistyössä vallitsee ”orjatyö”, jossa ohjaaja on dominoivassa asemassa. Toisen kuuluisi tehdä se mitä toinen sanoo. Kolmas mahdollisuus on luova yhteistyö, joka syntyy samantyyllisestä ajattelutavasta ja visuaalisesta kielestä, jota kummatkin osapuolet pyrkivät ymmärtämään. Todellisuudessa liikutaan kaikkien näiden kolmen tavan välillä. (Reitala 1986, 33–34.) Yhteistyö minun ja ohjaajan välillä oli luovaa yhteistyötä.

7.1 Lyhytelokuvan paikan lavastus

Elokuva kuvattiin Kouvolassa sijaitsevassa kerrostalo Pilvilinnassa. Se on seisonut tyhjillään jo vuosia. Talo on ollut ajankohtainen viime aikoina, sillä sen tulevaisuudesta on keskusteltu paljon mediassa. Talossa asui aikoinaan varuskunnan henkilökuntaa siihen asti, kunnes kaupungin oli tarkoitus myydä talo kiinalaisille. Kouvolaan kaavailtiin niin kutsuttua Kiinakeskusta ja taloon olisivat asettuneet China Center -liikekeskuksen työntekijät. Kauppa kuitenkin jumittui oikeusistuimiin. Välillä kohistiin, että rakennus joutuisi purku-uhan alle ja sen tilalle rakennettaisiin uusi kerrostalo tai että talo kunnostettaisiin opiskelija-asunnoiksi. Tänä vuonna talolle löytyi kuitenkin uusi ostaja. Asunnot toivottavasti kunnostetaan, sillä talolla on suuri kulttuurihistoriallinen merkitys Kouvolalle. Talon edustalla on kasarmialueen pääportti, jonka on suunnitellut Alvar Aalto. Pääportti on rakennettu 1925 ja oli käytössä 1990-luvulle asti. En tiedä, mistä tuli idea kuvata juuri kyseisessä talossa, mutta yhteys talon nykyiseen omistajaan otettiin ja saimme luvan kuvata siellä. (katso myös: <http://akk.kouvola.helsinki.fi/hk/kasarminmaki/intro.html>)

Melkein kaikki lavasteissa tarvittu huonekalut löytyivät eri puolelta kuvauspaikkaa. Kiersimme kaikki talon varastot, asunnot, vintit ja kellarikomerot, joista rekvisiittaa lopulta löytyi. Tässä kappaleessa käsittelen jokaisen kuvauspaikan yksitellen.

Asunnon ilme tuli olla ”huumeluolamainen”, joten löytämämme vanhat, huonokuntoiset huonekalut ja muu vastaava rekvisiitta kelpasi hyvin. Makuuhuoneen tuli olla askeettisen ja tyhjän näköinen. Sinne ohjaaja halusi ainoastaan sängyn patjan, joka sekin löytyi talosta. Etsiessämme tavaroita talosta törmäsimme omituiseen seikkaan, sillä melkein jokaisesta asunnosta, kellarikomerosta ja vinttikomerosta löytyi vanhoja lastenrattaita. Siitä saimme idean käyttää lastenrattaita lavastuksessa.

Kuva 16. Peten makuuhuone

Peten makuuhuoneen ikkuna peitettiin paperilla, ettei luonnonvalo pääse sisään. Seinälle laitoin suojelusenkelitaulun, joka on muutenkin tuttu useista kodeista. Se toi tähän hieman eräänlaista ironiaa, samoin kuin kuvassa olevat lastenvaunut.

Pihakuvausten kalusteet saimme lainaan eräältä työryhmän jäseneltä.

Tarvitsimme teeastaston, joista Sirkka ja Leena juovat pihalla. Astiasto löytyi Mikä?teatterin varastosta.

Olohuoneen piti näyttää siltä, että siellä vallitsee hallittu kaaos. Se ei saanut näyttää liian sotkuiselta, mutta sen piti näyttää kuitenkin siltä, että Petellä ei elämässään mene kovinkaan hyvin. Tavaroiden asettelua piti miettiä tarkoin kuvauskulmia ajatellen.

Kuva 18. Olohuoneesta

Olohuoneen sohva on vuorattu vanhoilla mainoksilla sekä puhelinluettelon sivuilla, koska ohjaaja halusi peittää sohvan epämiellyttävän kuosin vuoksi. Lamppu on aseteltu nojaamaan sohvaan ja jouluvalot palavat ympäri vuoden. Taustaseinä on vuorattu mustilla kankailla.

Kuva 19. Olohuoneesta

Kuva on myös olohuoneesta. Kuvan kirjahylly ja kynttilälamppu löytyivät myös talon varastoista. Toin kirjoja tässä kohdassa tapahtuvaan kohtaukseen, jossa Jarttu hajottaa asuntoa, kaataa kirjahyllyn ja tavarat lentelevät. Valitsin kirjat niin, että niihinkin liittyy tietynlaista ironiaa. Kirjojen joukossa on muunmuassa elämäntapaoppaita, uskonnollisia kirjoja, musiikkikirjoja, terveystieteellisiä kirjoja, lastenkirjoja ja niin edelleen.

Kuva 20. Olohuoneen naulakko

Naulakkoon piti löytää sekalaisia tavaroita. Siihen tuli nukkeja, suksia, leivänpaahdin, lastenkirjoja, pulloja, naisten alusvaatteita ynnä muuta. Tavaroiden piilomerkituksista kerron omassa osiossaan.

Kuva 21. Lattiakuva olohuoneen naulakon vierestä

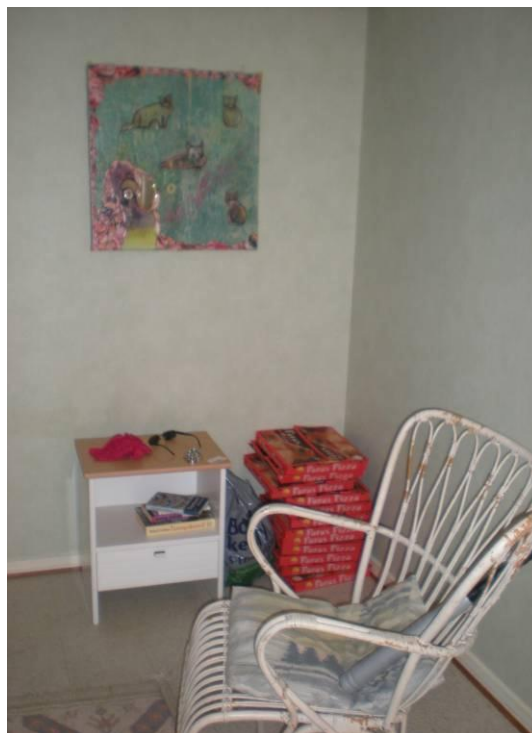
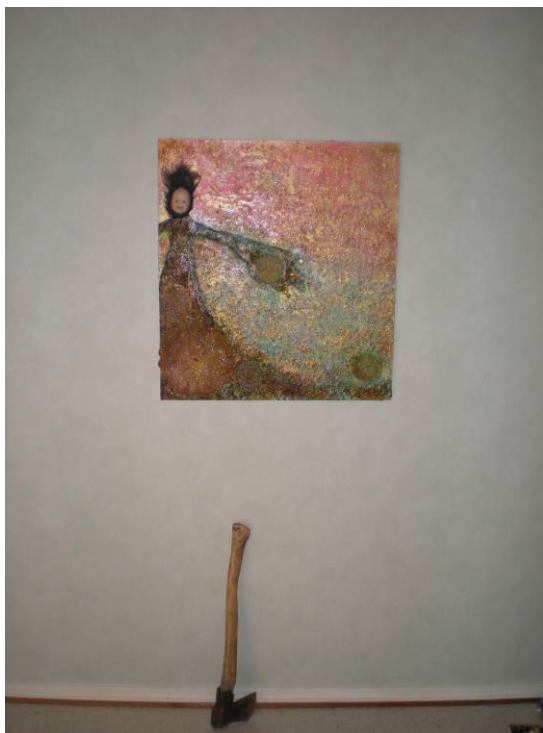
Kirjahyllyn vieressä oli paikka, johon Jarttu heittää huumeruiskut ikkunalaudalta. Laitoimme ruiskujen sisään muutamiksi tunneiksi kahvia ja tekoverta, jotta ne näyttäisivät likaisilta ja käytetyiltä. Tätä kohtausta varten ohjaaja pyysi minua hankkimaan punaiset rintaliivit. Meillä oli aluksi mustat, mutta ne eivät erottuneet tarpeeksi selvästi.

Kuva 22. Näkymää toisesta huoneesta

Toiseen huoneeseen tuli televisio. Eräissä kohtauksessa Tupe katselee televisiosta lumisadetta pesäpallomaila kädessään ja haistelee naisten alushousuja vihaisen näköisenä. Tätä kohtausta varten juoksin suihkuttamaan Tupen naamaan vettä, jotta tämä näyttäisi myös hikiseltä. Vaahtomuovinen pesäpallomaila maalattiin hopeisella maalilla, jotta se näyttäisi metalliselta. Pesäpallomaila oli vaahtomuovia, etteivät lyönnit tuntuisi kovilta.

Ikkuna vuorattiin papereilla ja tölkeillä. Kaikkia työryhmän jäseniä pyydettiin tuomaan tölkkejä kotoaan, jotta olisimme saaneet ikkunan täyteen niitä. Niiden asettelu olikin sitten toinen juttu: Kuinka ne saisi pysymään siellä kaatumatta pystyssä? Tämän huoneen seinillä oli myös kaksi tekemääni maalausta, joiden tekoprosessista kerron myöhemmin.

Kuva 23. & kuva 24. Kuvia maalauksistani toisen huoneen seinällä

7.2 Tarpeiston piilomerkitys

Taustalla on paljon tavaroita, joiden tarkoitus jää katsojalle epäselväksi tarkoituksellakin. Se antaa tulkinnanvaraa ja herättää kysymyksiä. Pohdimme kuvausryhmän kanssa, mitä Peten elämässä on aiemmin tapahtunut.

Pete on ollut aiemmin huippu-urheilija sekä erilaisen taiteen kerääjä. Hänen lapsensa on kuollut jouluaattona; tästä syystä jouluvalot, kyntteliköt, lastenvaunut ja lelut sekä lasten kirjat ovat jääneet korjaamatta ja alamäki elämässä on alkanut. Pete alkoi käyttää alkoholia ja sitten myös huumeita. Naisen vaatteet ympäri asuntoa antavat ymmärtää, että nainen ja Pete ovat olleet muhinoimassa, kunnes Jarttu ja Tupe yllättävät heidät.

7.3 Taideteokset osana lavastusta

Elokuvassa on esillä teoksiani, jotka ovat osa lopputyötäni. Alkuperäinen tarkoitukseni oli tehdä taiteellinen lopputyö kierrätysmateriaaleja käyttäen ja pitää niistä näyttely. Projektin muuttui, kun minua pyydettiin mukaan elokuvan tekoon.

Ohjaaja kiinnostui töistäni ja pyysi, jos voisi käyttää niitä elokuvassa, sillä hän kaipasi seinille jotain, mutta ei tiennyt vielä mitä. Hän piti niiden surrealistisesta ilmeestä. Hänen mielestään ne toivat lisää tietynlaista mustaa huumoria elokuvaan. Taulut asetettiin paikkoihin, joissa ne pääsevät esille.

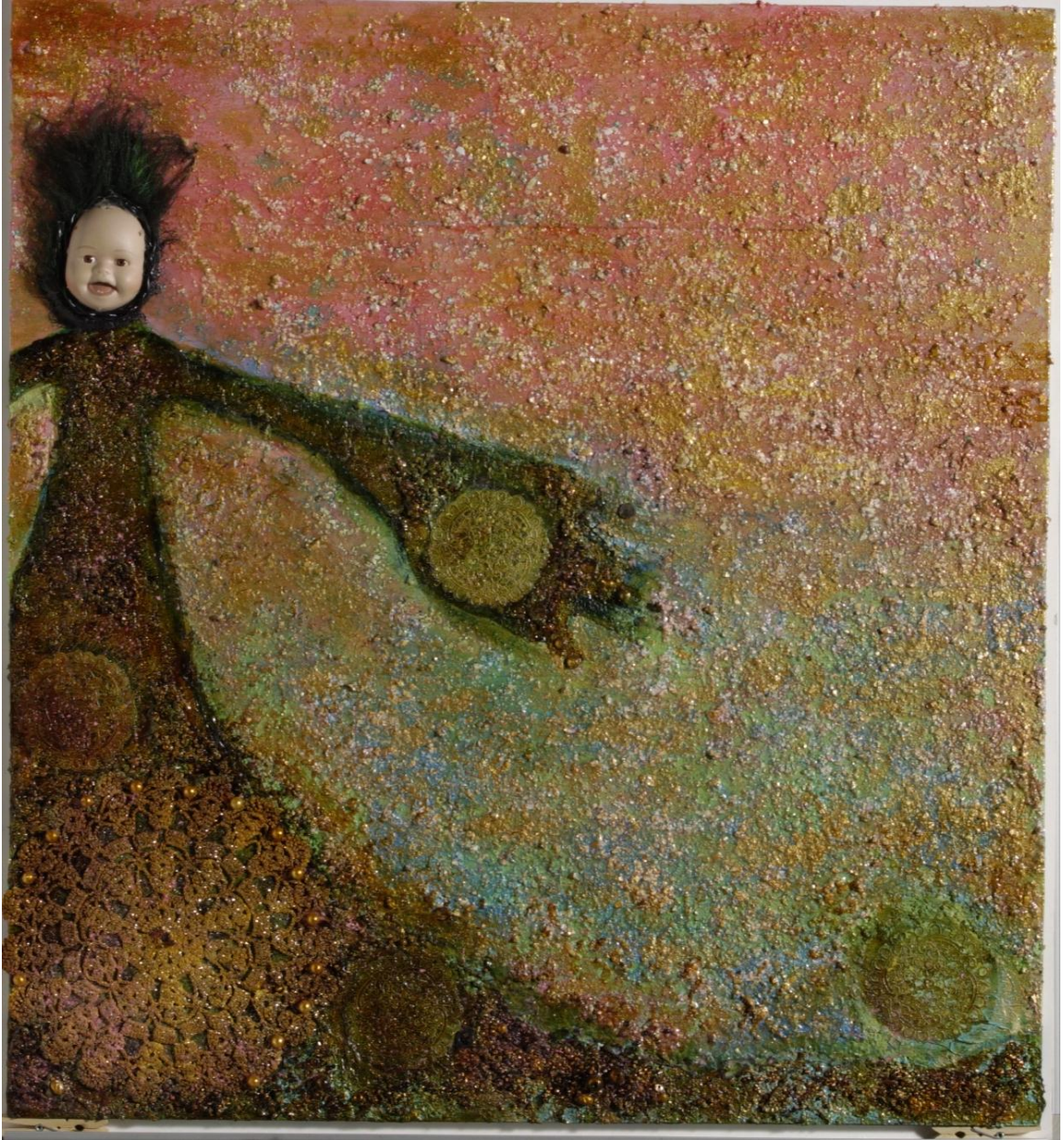
Kerron vain muutamista töistäni, jotka ovat uusia. Osa seinillä olevista vanhoista töistäni oli seminaarityötäni varten valmistamia. Maalaukseni ovat sekatekniikkatöitä, jotka on valmistettu kierrätysmateriaaleista, arjen ylijäämää mahdollisimman paljon ja monipuolisesti hyödyntäen.

7.3.1 Liisa kierrätysmaassa

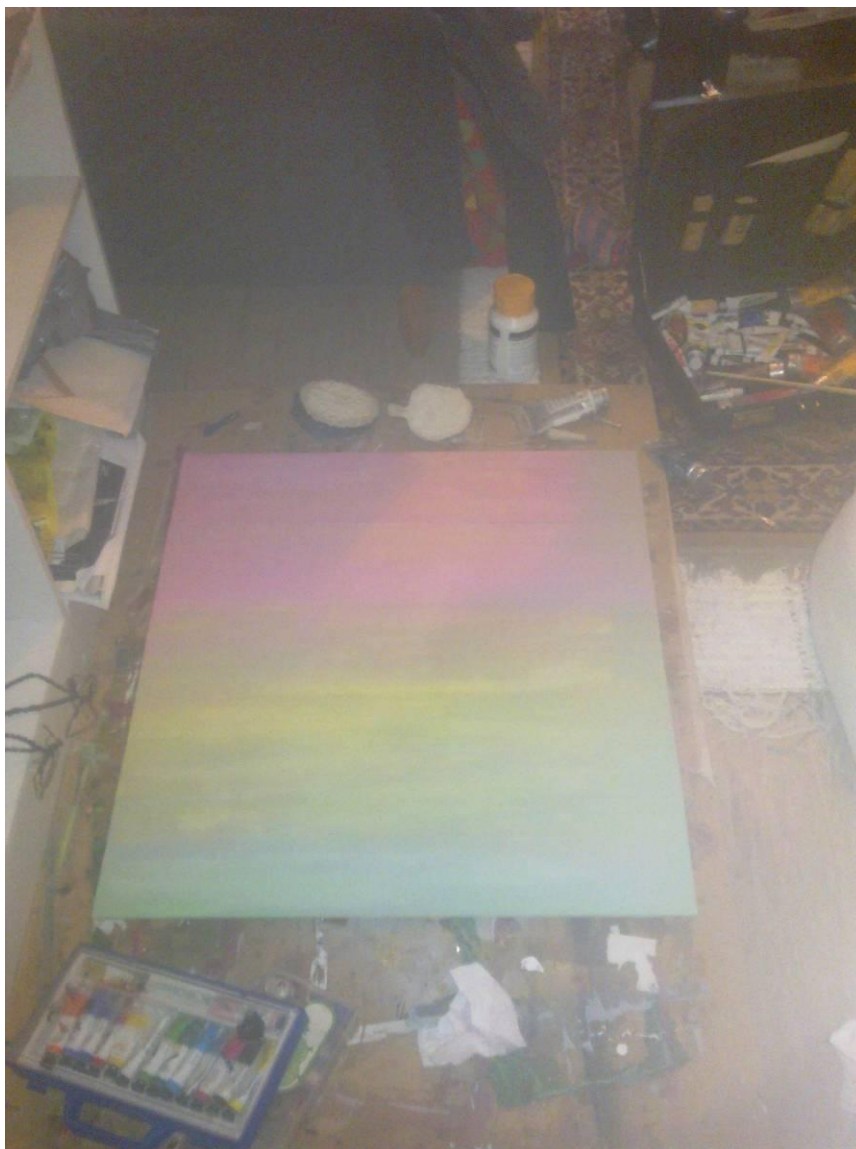
Tämän työn ideointi lähti eräästä Afrikka-aiheisesta koulutehtävästä. Työhön sain inspiraation afrikkalaisista kierrätystöistä, joissa on käytetty erilaisia materiaaleja nerokkaasti. Harva taide elää yhtä hyvin lama-aikana. Voidaan sanoa, että Afrikassa kierrätys on valovuosia edellä Suomesta. Tämä työ on valmistettu kokonaan kierrätysmateriaaleista eli arjen ylijäämästä.

Sain inspiraatiota työlle myös elokuvasta Liisa ihmemaassa. Elokuvassa on paljon kohtia, jotka avautuivat minulle uudella tavalla vanhemmalla iällä. Elokuvassa on paljon asioita, joita ei ehkä ymmärrä ensimmäisellä katselukerralla ja toivon saman välittyvän työstäni. Elokuvassa on paljon kummallisia hahmoja ja olen itse piirtänyt aina hieman surrealistisia, ei esittäviä hahmoja, jotka jättävät tilaa mielikuvitukselle. Elokuvan värimaailma on alati muuttuva. Samoin työni pohjalla on useita eri sävyjä, jotka tulevat esille vasta eri valaistuksissa. Sadussa myös mikään ei ole sitä miltä se näyttää ja toivonkin saman illuusion toimivan työssäni materiaalien osalta. Valokuva ei valitettavasti tuo esille kaikkia värisävyjä eikä pintastruktuuria. Alla kuva valmiista työstä.

Kuva 25. Liisa kierrätysmaassa

Kuva 26. Liisa kierrätysmaassa -työn tekovaihe

Ensimmäisenä maalasin ja pohjustin taulun pohjan taiteilija-gessolla, jonka kuivuttua maalasin pohjan liukuvärijätysti pastellinsävyisillä akryylimaaleilla. Taulun pohja on tehty jätepuuna olleista noin 5mm paksuisista lankuista. Pohjan mitat ovat 70cmx60cm.

Kuva 27. Liisa kierrätysmaassa -työn tekovaihe

Seuraavaksi aloin koota Liisan kehoa erilaisista paperisuikaleista. Niiden päälle on aseteltu vanhoja lasinalusia ja virkattu pöytäliina. Työn väritystä vaihdoin useaan kertaan, sillä en löytänyt mieleistäni värimaailmaa.

Kuva 28. Liisa kierrätysmaassa -työn tekovaihe

Tekovaiheessa pohjaan on kiinnitetty paperit ja glitterit vesi -liimaseoksella.

Kuva 29. Liisa kierrätysmaassa -työn tekovaihe

Tässä vaiheessa työn tausta ja keho on päällystetty seoksella, johon on laitettu kanamunankuoria, gessoa ja helmiäismaalia. Seoksia oli neljää eri väriä. Aina yhden kuivattua laitoin uuden kerroksen, joka toi elävyyttä ja kolmiulotteisuutta työlle.

Liisan hameosassa, sekä taustassa on käytetty paljon erilaisia helmiä, korujen osia ja paljetteja. Ne on kiinnitetty painelemalla massaansa sen ollessa vielä märkää. Taulun alaosan tahdoin tuovan mieleen aallokon.

Liisan posliininen pää on ollut aiemmin pehmolelupupulla. Viimeisenä päällystin työn kauttaaltaan shellakalla ja raaputin johonkin kohtiin erivärisiä taululiituja.

7.3.2 Oh well...

Tämä työ on myös valmistettu kokonaan kierrätysmateriaaleista. Tästä työstä ei ole kuvamateriaalia tekovaiheittain.

Työn pohjan olen valmistanut aiemmin kankaanpainantatarkoitukseen. Olen pingottanut puuvillakangasta kankaanpainantapohjan päälle. Tämän jälkeen olen pohjustanut kankaan gessolla ja erivärisillä silkkipapereilla. Tein pohjalle satunnaisesti kulmiin kissoja muistuttavia hahmoja hiilellä, tussilla ja pastelliliiduilla.

Työn vasempaan alakulmaan olen liittänyt ihmisen hahmon, joka huutaa niin sanotun suurennuslasin läpi, jonka takana on peili. Huutavan hahmon hiukset on leikeltä hampaan ja huulten kuvista. Jatkoin työn reunuksen kehystämistä oikeata sivua lukuunottamatta myös hampaan ja huulten kuvilla. Jätin oikean sivun ilman hampaita, sillä en tahtonut työn olevan liian symmetrinen. Hampaiden leikkeleminen lehtien mainoksista oli erittäin työlästä ja aikaavievää. Idea käyttää työssä hampaiden kuvia tuli omasta hammaskivusta.

Taulussa esiintyneet kissahahmot syntyivät siitä, että minua on pyydetty useasti tekemään kissa-aiheisia tauluja. En ole ollut aiemmin ajatuksesta innostunut, koska en ole kissaihminen. Kuvatessani kissoja niistä muodostui surrealistisia Liisa ihmemaassa-tyylisiä, isohampaisia kissan irvikuvia, jotka miellyttivät silmääni. Työssä olevan peilin takia taulun sijaintia lavastuksessa mietittiin tarkkaan, ettei kuvaaja näkyisi peilin kautta. En ole aiemmin käyttänyt pastellinsävyjä töissäni ja ne tekevät työstä mielestäni herttaisen vaikka siinä on silti havaittavissa inhorealismia.

Kuva 30. Oh well... työ valmiina

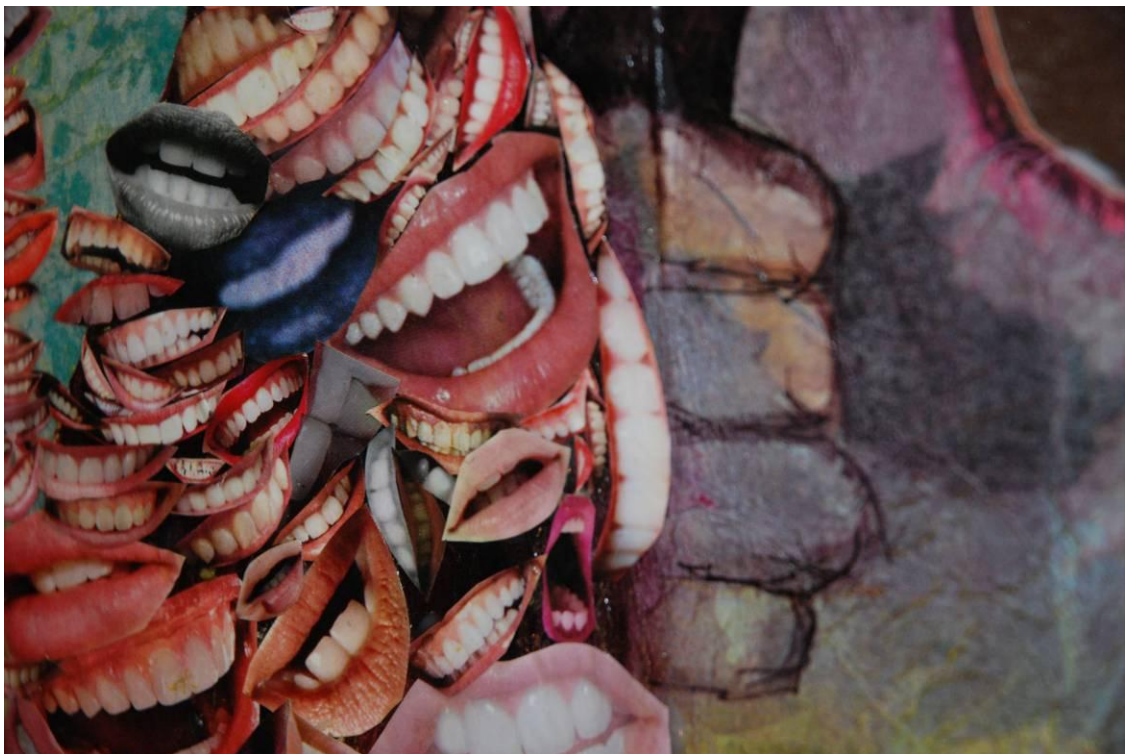
Kuvat 31-35 ovat kuvia Oh well.. työn yksityiskohdista.

Kuva 31.

Kuva 32.

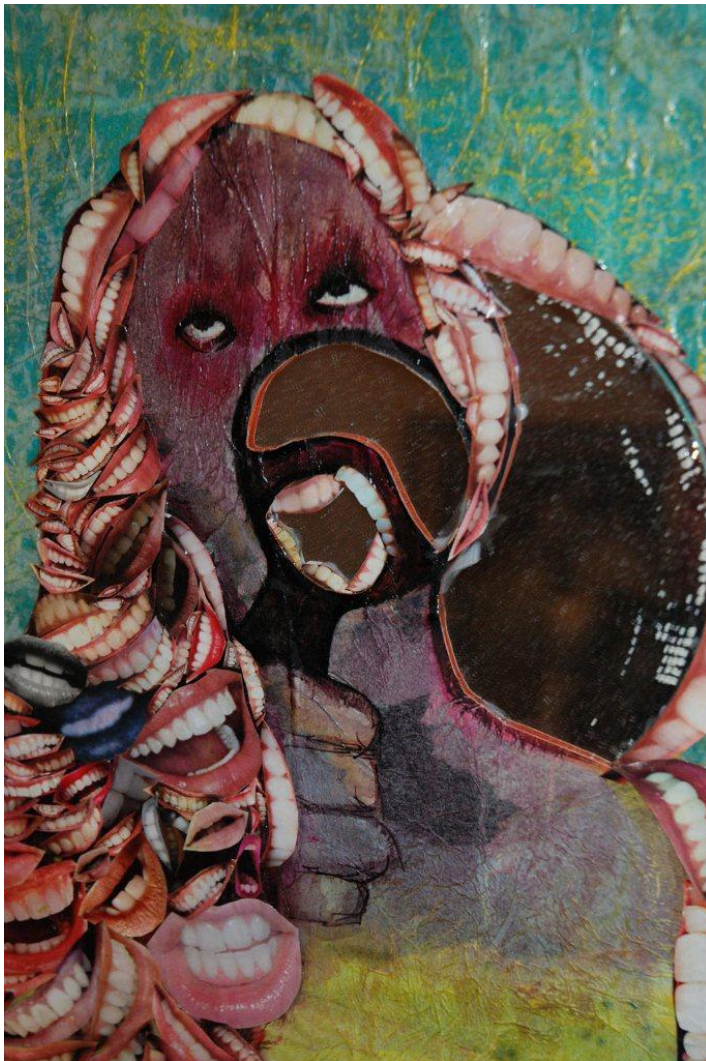

Kuva 33.

Kuva 34.

Kuva 35.

7.3.3 Clark Kentit

Nämä työt on valmistettu raku-keramiikkatyylillä. Töissä olen käyttänyt muottina supermies Clark Kent -naamaria. Supermies-työt antavat absurdin vastakohtan elokuvan näyttelijöille, jotka ovat niin sanottuja arjen antisankareita.

Raku-keramiikkatyöt valmistetaan siten, että ennen lasitusta ne poltetaan raakapoltossa niin kuin normaalit keramiikkatyötkin. Sen jälkeen työt lasitetaan raku-lasitteilla ja annetaan kuivua huolellisesti, sillä märkä lasite voi rikkoa työn. Kun työ on kuiva se poltetaan erittäin kuumassa lämpötilassa, kunnes lasite on sulanut. Tämän vaiheen jälkeen työt nostetaan savustuspönttöön, jossa on yleensä sahanpurua ja lehtiä. Ne kohdat, joihin ei ole laitettu lasitetta, jäävät mustiksi. Savustuspöntöstä työt nostetaan nopeasti kylmään veteen tai lumeen ja jäähdytetään nopeasti. Näiden kahden vaiheen välillä lasitteeseen tulee yleensä pieniä halkeamia, mistä raku -nimikin tulee.

Rakutyöt ovat mielenkiintoisia siksi, että työn lopputulosta ei voi ennustaa. Lopputulos riippuu siitä, kuinka paljon työ saa savustusvaiheessa happea. Esimerkiksi punaisesta työstä voi tulla vihreä tai kuparisen värinen. Nämä työt onnistuivat kuitenkin ja niistä tuli sen näköisiä kuin toivoin.

Kuva 36.

Kuva 37.

Tämän työn päälle on maalattu kerros kiinalaisella musteella, joka on imeytynyt lasitteen rakeileviin kohtiin korostaen niitä.

Ohjaajalta saamani palautteen mukaan erityisesti keramiikkatyöni ja taulut toivat persoonallisuutta ja sopivasti vinksahtanutta maailmankuvaa elokuvaan. Nämä yhdessä muun rekvisiitan kanssa vaikuttivat hahmon (Pete) kuvaukseen erityisen paljon, koska hänellä ei ollut vuorosanoja, joilla kuvata hänen luonnettaan tai elämäntilannettaan.

8 ONGELMAT JA HAASTEET

Suurimpana haasteena pidin aikataulua, joka oli tiukka, sillä tutkimista oli paljon. Kuitenkin sain työt tehtyä määräaikaan mennessä. Ongelmallisinta oli se, etten

omistanut autoa ja minun piti kuljettaa isoja määriä vaatteita, lavasteita ja meikkejä kodin ja kuvauspaikan välillä. Työryhmästä kuitenkin löytyi aina joku joka auttoi.

Ajattelin minimaalisen budjetin tuottavan hankaluuksia, mutta kaikki tarvitsemamme vaatteet, ja muut tavarat saimme lainaksi tai löysimme jostain. Rahaa hankintoihini meni noin seitsemän euroa. Yhteishenki pelasi hyvin koko projektin ajan ja kaikki auttoivat aina apua tarvitsevaa.

Harjoituksissa oli omat haasteensa saada ajat sopimaan kaikille, sillä näyttelijät olivat harrastelijanäyttelijöitä ja heillä oli omat leipätyönsä ja monilla vuorotöitä. Yleensä joku näyttelijöistä oli poissa jostain harjoituksesta, mutta kuvauspäivänä kaikki pääsivät paikalle.

Ympäristötekijät asettivat myös omat haasteensa sään osalta ulkokuvauksissa. Ilmat kuitenkin suosivat kuvauspäivänä ja saimme kuvaukset saatettua loppuun juuri ennen kuin ilta-aurinko alkoi heijastaa ikkunoihin.

9 PÄÄTELMÄT

Pelkäsin aluksi, että astun liian isoihin saappaisiin näin monella eri osa-alueella. Varsinkin kun suurin osa asioista oli minulle täysin tuntemattomia. Puvustuksesta tuli mielestäni hyvä ja se tuki elokuvan henkilöhahmoja.

Lavastuksesta tuli myös sellainen kuin elokuvaan haettiin, mutta hankin tälle alalle lisää koulutusta. Olen tyytyväinen itseeni, että uskalsin rohkeasti tarttua näinkin uuteen asiaan. Ja se onnistui hienosti.

Samoin maskeeraus onnistui hyvin ja opin siitä paljon uutta, myös tekeminen nopeutui harjoittellessa. Mielestäni puvustus, lavastus, maskeeraus ja taideteokset tukivat hyvin toisiaan. Olin erittäin tyytyväinen, että taideteokseni pääsivät esille tämän tyyllisessä elokuvassa, jossa ne tukevat elokuvan tyyllilajia ironisuudellaan. Mielestäni pystyin vastaamaan hyvin asetettuihin haasteisiin ja opin paljon uusia asioita elokuvatyöskentelystä.

Puvustuksessa ja lavastuksessa käytin paljon mielikuvitustani tavaroiden ja vaatteiden hankinnassa. Vaikka budjetti oli minimaalinen ei se mielestäni näy lopputuloksesta.

Ohjaaja haki elokuvaan ”Ankkalinna gone bad -meininkiä”. Hän kuvaili sitä epämääräisillä sanoilla, jotain vanhaa ja outoa. Häneltä saamani palautteen mukaan puvut sekä rekvisiitta osuivat nappiin. Olin hänen mielestään heti alusta alkaen ymmärtänyt mitä hän halusi elokuvaan. Oma-alotteinen ja innostunut tekoapani helpotti suuresti hänen työtään. Saamani positiivinen palaute työstäni innosti minua suuresti kuten myös hyvä ilmapiiri koko työryhmässä.

Toivon pääseväni tulevaisuudessakin mukaan samantyyliisiin projekteihin. Kiinnostus elokuva-, teatteri- ja tv-työtä kohtaan kasvoi koko ajan sitä enemmän mitä enemmän sain tehdä. Huomasin pitäväni hektisestä työympäristöstä, jossa ei ole aikaa kyllästyä ja oman käden tuotoksen näkee lopputuloksesta. Pidin erityisesti siitä, että minulle annettiin useampi osa-alue elokuvan visuaalisen ilmeen toteutuksessa, koska silloin pystyin luomaan kokonaisvaltaisemman ilmeen lopputulokseen.

Mielestäni tämäntyyppistä työtä ei voi opiskella muuten kuin työtä tekemällä ja oppimalla sitä kautta. Jälkikäteen ajatellen opiskeluaikani työharjoitteluista on ollut suurta apua tässä työssä. Eikä tällaista työtä tehdessä voi koskaan olla valmis, vaan työssä kehittyä koko ajan.

LÄHTEET

Aarniala, Jarkko 1981. Suomen elokuvakerhojenliiton 25-vuotisjulkaisu. Elokuvan lukukirja. Helsinki: Gaudeamus.

Anttila, Pirkko 2005. Teos, Tekeminen ja tutkiva toiminta. Hamina: AKATIIMI OY.

Ereble Hannelore, Hermann Hermeling, Marianne Hornberger, Roland Kilgus, Dieter Menzer, Werner Ring. 2002. Ammattina vaate. Helsinki: WSOY.

Eskola Matti, Kauriskoski Tuula, Turtia Kaarina. 1990. Sivistyssanakirja. Keuruu: Otava.

Juntunen, Max 1997. Elävän kuvan sanasto. Helsinki: Oy edita Ab.

Koivunen, Hannele 1997. Hiljainen tieto. Helsinki: Otava.

Mamet, David 2001. Elokuvan ohjaamisesta ja kuinka käyttää veistä. Helsinki: Terra Gognita Oy.

Michael, Wright 1996. Sekatekniikan perusteet. Karkkila: Kustannus Mäkelä Oy.

Reitala Heta 1986. Taideteollisen korkeakoulun julkaisusarja a5. suomalaista Skenografiaa lähtökohtia tallennukseen, tutkimukseen ja historiaan, Helsinki: Valtion painatuskeskus.

Suomen elokuvasäätiön julkaisu.1984. Elokuvadramaturgian salaisuudet. Rosma, Juha ja et al. Helsinki: Suomen elokuvasäätiö.

KUVALUETTELO

Kaikki kuvat on Kaisa Kiukkosen ottamia, jos toisin ei ole mainittu.

Kuva 1. Routilan esteettisen prosessin kokonaistapahtuman vuorovaikutuskaavio

Kuva 2. Teoreettinen viitekehys

Kuva 3. Käsitekartta

Kuva 4. Sirkka, näyttelijä Pirkko Viren

Kuva 5. Leena, näyttelijä Ulla Tiainen

Kuva 6. Jarttu, näyttelijä Janne Palin

Kuva 7. Tupe, näyttelijä Kimmo Puhakka

Kuva 8. Poliisi, näyttelijä Simo-Pekka Patrikainen

Kuva 9. Pete, näyttelijä Teijo Eilola

Kuva 10. Ruumisnukke

Kuva 11. Nainen, näyttelijä Maarit Oksanen

Kuva 12. Sirkan, näyttelijä Pirkko Virenin meikki

Kuva 13. Nainen, näyttelijä Maarit Oksasen itkettäminen

Kuva 14. Peten, näyttelijä Teijo Eilolan maski

Kuva 15. Arvet

Kuva 16. Peten makuuhuone

Kuva 17. Pihanäkymä

Kuva 18. Olohuoneesta

Kuva 19. Olohuoneesta

Kuva 20. Olohuoneen naulakko

Kuva 21. Lattiakuva olohuoneen naulakon vierestä

Kuva 22. Näkymää toisesta huoneesta

Kuvat 23 ja 24. Kuvia maalauksistani toisen huoneen seinällä

Kuvat 25-29 Kuvia Liisa kierrätysmaassa työn tekovaiheista

Kuva 30. Oh well... (Kuvaaja Maarit Oksanen)

Kuvat 31-35 Yksityiskohtia työstä Oh well... (Kuvaaja Maarit Oksanen)

Kuva 36. Clark Kentit Peten olohuoneessa

Kuva 37. Tarkempi kuva Clark Kent -työstä

Liite 1

Liite 1.

Kerroksia lyhytelokuvakäsikirjoitus v.3

Sami Liimatainen & Joni Haverinen

1. EXT. ILTAPÄIVÄ

Alaston nainen juoksee kohti kameraa hädissään. Taustalla näkyy kerrostalo. Nainen juoksee ohi kamerasta ja kamera lähtee liikkeelle ja kerrostalon edessä olevan puutarhapöydän luo. Kaksi vanhempaa naista (sirkka ja leena) istuvat pöydän ääressä ja siemailevat teetä. Tunnelma on unimainen ja jostain kuuluu ryskettä ja pauketta. Sirkka on poissaolevan oloinen.

Leena

Meidän pitäis tehdä jotain.

Sirkka

Mitäs myö nyt voitais tehdä! Eikä sillä mitään väliä ole. Nykymailma (naurahdus) on mitä on.

Leena

Jos me ei tehdä mitään..

Sirkka

Nehän käy kimppuunkin nykyään!

Leena hieroo ranteitaan.

Leena

Ranteita pakottaa..

Sirkka

Yksin olen kaiken kestänyt minäkin! Eikä siihen aikaan... Kukaan... mitään..

Leena nousee ylös.

Leena

Minä soitan poliisille.

Leena poistuu paikalta. Kamera nousee ylempään asuntoon parvekkeen kautta. Asunnossa pöydällä näkyy käytettyjä ruiskuja. Pöytä kaatuu ja ruiskut lentävät ympäriinsä. Jarttu tulee kuvaan ja kamera lähtee seuraamaan häntä.

Jarttu kävelee toiseen huoneeseen tiputtaen samalla kaapin päältä esineitä. Tupe on toisessa huoneessa hakkaamassa kalusteita pesäpallomailalla.

Liite 1

Tupe lopettaa hakkaamisen ja he kävelevät kolmanteen huoneeseen.
Miehet kävelevät huoneen nurkassa kyhjöttävän Peten luo. He riuhtasevat Peten ylös ja lähtevät raahaamaan tätä kohti ensimmäistä huonetta.

Jarttu

Emmä pysty.

Jarttu päästää Petestä irti ja Tupe jatkaa Peten roudaamista.

Tupe

Vieläkse olkapää vihottelee?

Jarttu

Eiku ku se on toi selkä saatana.

Miehet saapuvat ensimmäiseen huoneeseen ja heittävät Peten seinälle.
Tupe heittää pesäpallomailan Jartulle.

Jarttu

Välillä niin vihlasee niin helvetisti.

Jarttu lyö Peteä kasvoihin mailalla, Pete kaatuu maahan. Jarttu alkaa hakata mailalla maassa makaavaa Peteä. Kamera poistuu asunnosta.

Tupe

Sun pitäis kokeilla tota sihatsu-hierontaa.

Kamera laskeutuu pihalle. Yläkerrasta kuuluu pauketta ja huutoja.

Sirkka

Muuta en sano kuin, että saas nähdä kuinka tässä käy

Leena

Niin paljon väkivaltaa nykyään... maailmassa. Pakkohan on jotain...tehdä...

Sirkka

No mitä se poliisi sano?

Leena

Tulevat kohta

Sirkka

Niin! Kunhan kerkiävät! (naurua)

Kamera nousee takaisin yläasuntoon. Kamera seuraa Jarttua joka kävelee huoneessa katsellen Peten tavaroita. Naisen vaatteita on lennelleenä siellä täällä. Tupe hakkaa vuorostaan Peteä pesäpallomailalla. Kamera nousee ylös, kattolampussa roikkuu rintsikat. Kamera siirtyy Tupen ja Peten yläpuolelle.

Tupe

Siis. Se ei sano mitään. Sitä on kokeillu kaikki. Ei inahdustakaan. Ollaan kateltu serkkupojan kanssa ja se on ollu korjaamolla ja vaikka missä, mut ei osaa kukaan sanoa mitään.

Jarttu

Liite 1

Mikä siihen sitten tuli?

Kamera laskeutuu alas kohti Peteä. Tupe lopettaa hakkaamisen ja Jarttu työntää naisen pikkuhousut Peten suuhun. Tupe hakee toisesta huoneesta kirveen.

Tupe

No ei siihen mikään. Yhtenä aamuna ei vaan enää käynnistyny. Sitähän kävi yks tanskalainen joku mikä saatanan insinöörikin ihmettelemässä ku kaikki pitäs olla ihan kunnossa, mut ei vaan päästä pihaustakaan.

Jarttu

No johan on saatanana

Tupe

Ne on ku ne rakentaa ne tahallaan nykysin niin että ne hajoo jossain vaiheessa.

Tupe nostaa kirveen lyödäkseen Peteä jalkaan, kamera poistuu pihalle ennen lyöntiä.

Poliisiauto kaartaa talon pihalle Sirkan ja Leenan eteen. Poliisi astuu ulos autosta syöden mansikoita. Leena nousee ylös istumaan.

Poliisi

Olikos täällä joku hätänä.

Leena

No kun ei koko päivänä olla kuultu...

Kyllä se joskus on pidemmänkin aikaa karussa, mutta aina se on takasin tullut.

Onhan se vanha jo niin, mutta aina se on kotiin tullut sitten ja...

Ettei vaan olis mitään käynyt. Se kun alkaa olla niin vanhakin jo.

Poliisi

Asiahan on nyt sillä tavalla, että kyllä me voidaan tosta autosta katsella jos sitä näkyy. mutta varsinaisesti tällaiset asiat ei kuulu poliisille. Joten jatkossa kehotan ottamaan yhteyttä esimerkiksi eläinsuojelu-yhdistykseen tällaisissa tapauksissa.

Leena

Jaa minä kun toivoin—

Poliisi

No niin, oikein hyvää päivän jatkoa rouville vaan.

Poliisi lähtee kävelemään takaisin autolle, kun ylemmältä parvekkeelta humahtaa alas Pete. Poliisi hätkähtää ja katsoo taakseen.

Poliisi

Perkeles!

Poliisi lähtee juoksemaan taloon hälyttäen apuvoimia samalla. Kamera jää seuraamaan naisia.

Leena istuu takaisin tuolille. Sirkka hörppii edelleen kahvia.

Sirkka

Liite 1

Noniik? Kävi niin kuin arvasin?

Leena ei vastaa.

Sirkka

(naurua) Sellaisia ne on... ihmiset nykyään.

Kamera alkaa "leijua" pois päin. Leena nousee tuolistaan. Kamera nousee yhä ylemmäs ja yläsuunnosta kuuluu laukauksia. Kuva alkaa tärähtää ja välähtää valkoiseksi.

Loppu.

Liite 2. Ohjaajalta saatu muistilista

Näyttelijät

Leena = Ulla Tiainen

Sirkka = Pirkko Viren

Tupe = Kimmo Puhakka

Jarttu = Janne Palin

Pete = Teijo Eilola

Poliisi = Simo-Pekka Patrikainen

Nainen = Maarit Oksanen

Crew

Käsikirjoittaja = Sami Liimatainen, Joni Haverinen

Ohjaaja = Sami Liimatainen

Apulaisohjaaja = Teppo Pölönen

Apulaisohjaaja = Tommi Stenberg

Kuvaaja = Joni Haverinen

Casting = Pirkko Viren

Äänittäjä = Eetu Pylkkö

Valaisija = Teppo Pölönen, Sami Liimatainen

Kameramies 1 = Joni Haverinen

Kameramies 2 = Heikki Simppula

Kuvausassistentti = Jarkko Piippo

Kuvausassistentti = Heidi Hoikkala

Tehostevastaava = Teppo Pölönen, Joni Haverinen

Maskeeraaja = Kaisa Kiukkonen

Lavastus / puvustus = Kaisa Kiukkonen

Script Supervisor = Tommi Stenberg

Making of -kamera = Maarit Oksanen

(Afterointi / Color = Jani Sourander? Joni Haverinen? Sami Liimatainen?)

Rekvisiitta

Maila

Kirves

Puutarhapöytä ja tuolit

Teepannu ja kupit

Maskeeraustarvikkeet: Veri

Vaatteet

Poliisin auton korvike

Nistipatja

Roskaa ja ruiskuja

Tynkä (tekeminen)

Kokeiltavaa

Kamerarigin käsittely jatkovarsilla

Sisälle tulo kameralla

Värimääritys

Liite 2

Kameran kuvan laatu

Kuvauspaikka AAA = Pilvilinna

Linkkejä

[Kouvolan kaupungin sivut](#)